

IVONA BŘEZINOVÁ

JMENUJI SE ESTER

CHARAKTERISTIKA UMĚLECKÉHO TEXTU

„Co to bylo?“ zívla za Esteřinými zády Alice, mokrou žínkou si přejela rozpálený obličej, a dokonce si o trochu povytáhla dlouhý rukáv na levé paži, což byl jev zcela nevidaný.

„Nevím. Jdi spát.“

„Počkej,“ zarazila ji Alice. „Copak to neslyšíš? Někdo to tam dole s někým dělá.“

Jasně že to Ester slyšela. Znala odmalička ty zvuky, které se málem noc co noc doma ozývaly za zdí. Tam dole pod okny se někdo miloval.

„Teda, jak můžou, v takovém vedru,“ vzdychla Alice. „V takovýmhle vedru snad nemám chuť ani si střelit perník. Ba ne,“ zvážněla. „Kecám. Na to mám chuť vždycky.“

„To nic,“ zašeptala Ester, „taky bych teď šla hrát. Ani nevíš jak. A vůbec bych nemusela nic vyhrát. Jen mít ty zatracený tlačítka pod rukama a zírat na ty mizerný roztočený válce. To je to, co chci nejvíce na světě. A na ničem jiném nezáleží.“

Jo. Žádná rodinka plná dětiček, ale tmavý doupě plný blikajících nenasytnejch plecháčů s věčně otevřenou tlamou a tu a tam kakajících pár ošuntělejch desetikorun. To je ta moje slast, pomyslela si. Moje štěstí neštěstí.

Analýza uměleckého textu

- **zasazení výňatku do kontextu díla**

Ester Šimková je pacientkou v psychiatrickém ústavu v Bezděkově, kde se léčí z gamblerství. Lékař jí doporučil, aby psala o svém životě. V léčebně je s ní např. nymphomanka, kleptomanka nebo feťačka. Ester vypraví, jak se poprvé ocitla v herně. Zlomil se jí klíč od bytu, nemohla se dostat domů a brečela. Pomohl jí soused Roman, majitel herny. Chodila se potom do herny učit a dělat úkoly, protože doma byli její 4 sourozenci a ona tam neměla soukromí. Roman jí dovoloval hrát před otevřením a ji to bavilo čím dál více. Její rodiče se měli rádi, často se v jednom ze dvou pokojů v bytě milovali, ale dětem moc péče nevěnovali. Měli je rádi, ale nevychovávali je, nechávali je dělat, co chtěli.

Roman Ester nabídl výdělek – bude sedět u jednoho z automatů, vyhrávat, a tím lákat štamgasty, aby si taky zahráli. Ester bylo v té době 15, ale vypadala vyspělejší. Každý den dostala stokorunu odměnu a doma se po práci ještě stihla postarat o sourozence. V baru poznala blondáka, který se jí líbil. On jí ale nevěnoval pozornost a věnoval se radši hraní. Potom skoro týden nepřišel. Když se konečně ukázal, ptal se Ester, jestli chodí hrát každý den. Ten den Ester zjistila, že Kristián je slepý, a nemohla tomu uvěřit. I když ji jeho slepota odrazovala a neuměla se s ní vypořádat, přijala jeho pozvání do cukrárny.

Kristián vyhrával čím dál častěji, a tak už ho Roman nechtěl v baru vidět. Ester a Kristián tedy chodili hrát jinam, ale nepřálo jim štěstí a oba byli zadlužení. Začali spolu chodit. Kristián by rád s hraním skončil, snažil se si najít práci, ale Ester už byla na automatech závislá. Nyní v léčebně si uvědomovala, jak jí hraní chybí, a nepomáhal jí ani její mazlíček Barnabáš (myš).

Ester začala doma krást věci, na což rodiče brzy přišli a vyhodili ji z domu. Kristián ji vzal k sobě pod podmínkou, že už nebude hrát. Po první noci v Kristiánově bytě se milovali. Hned co Kristián odešel, Ester prohledala byt, sebrala rámeček na fotku a odešla hrát. Po návratu našla vyplavený byt, protože nechala puštěnou vodu, a nešťastného Kristiána. Nedokázala mu přiznat, že zase hrála. Ukradla mu několik dalších věcí. Kristián jí koupil myšku, Barnabáše, protože si myslel, že ji tím připoutá k domovu. Když zjistil, že mu bere věci, vyhodil ji. Ester si vzala Barnabáše s sebou. Noc

strávila mezi fetáky ve vybydleném domě a druhý den vlezla Kristiánovi do bytu, když odešel. Chtěla se jen opláchnout, ale odnesla si jeho holicí strojek. Potom začala vykrádat auta, dokud ji nechytila policie. Půl roku žila v nápravném ústavu a potom ji dali do léčebny.

Závěr knihy je optimistický – Ester dostane pohlednici od bratra Evžena a dopis od Kristiána. To je důkaz, že ji má někdo rád, a ona má motivaci se ze své závislosti vyléčit.

- **téma a motiv**

téma: síla závislosti

motivy: milování, vedro, perník, hraní na automatu

- **časoprostor**

prostor: není určen; bezděkovská léčebna

čas: není určen; zřejmě horká letní noc

- **kompoziční výstavba**

Kniha je rozdělena do kapitol, v nichž se střídání Esteřiny deníkové zápisů s vyprávěním vševedoucího vypravěče.

Děj je vyprávěn chronologicky ve dvou rovinách – Esteřina minulost a probíhající léčba.

- **literární forma, druh a žánr**

próza, epika, román

- **vypravěč**

ich-forma – vypravěčkou je Ester

er-forma – vševedoucí vypravěč

- **postavy**

Ester – tmavovlasá, vyvinuté poprsí, vypadá starší, je jí 15 a půl

Kristián – nevidomý gambler, se kterým se Ester seznámila v herně, měl Ester rád, dal jí myš Barnabáše a snažil se jí pomoci

Roman – majitel herny, kde Ester začala hrát, zajistil Ester výdělek a místo, kam může chodit po škole

Alice – Esteřina spolubydlící, dala sezlákat k drogám a propadla závislosti – stala se z ní narkomanka

Mirek – alkoholik, další pacient bezděkovské léčebny

Beáta – nymphomanka, také pacientka

- **vyprávěcí způsoby**

přímá řeč: promlouvají Alice a Ester

vnitřní přímá řeč: Ester („Jo. Žádná rodinka plná dětiček, ale tmavý doupě plný blikajících nenasytnejch plecháčů s věčně otevřenou tlamou a tu a tam kakajících pár ošuntělejch desetikorun. To je ta moje slast, pomyslela si. Moje štěstí neštěstí.“)

- **typy promluv**

dialog Alice a Ester, spolubydlících, o tom, co se děje pod okny jejich pokoje a jejich závislostech

- **jazykové prostředky a jejich funkce ve výňatku**

řečnická otázka

Copak to neslyšíš?

nespisovné výrazy

takovýmhle, zatracený, mizerný, roztočený, nenasytnejch, ošuntělejch

slang narkomanů

střelit si, perník

expresivní výraz

kecám, zírat

zdrobněliny

rodinka, dětiček

- **tropy a figury a jejich funkce ve výňatku**

nepřímé pojmenování	<i>Někdo <u>to</u> tam dole s někým <u>dělá</u>.</i>
hyperbola	<i>málem noc co noc</i>
metafora	<i>tmavý doupě (= herná), blikající nenasytní plecháči (= automaty)</i>
personifikace	<i>nenasytní plecháči s věčně otevřenou tlamou a tu a tam kakajících</i>
oxymóron	<i>Moje štěstí neštěstí.</i>

Literárněhistorický kontext

- **kontext autorovy tvorby**

- konec 20. století, 1. polovina 21. století

Ivona Březinová (* 1964)

- prozaička, píše knihy pro děti a mládež
- narodila se a vyrostla v Ústí nad Labem
- vystudovala pedagogickou fakultu, obor český jazyk – dějepis
- pracovala jako asistentka na Katedře českého jazyka Pedagogické fakulty v Ústí nad Labem
- od r. 1997 spisovatelkou z povolání
- žije v Praze, vyučuje tvůrčí psaní

- mnoho jejích děl má výchovný charakter

povídky pro rozhlas: *Sólová jízda, Taneční, Autogram, Na letišti*

scénář pro Českou televizi: *Já a moje rodina* – dokumenty o zvířatech

Madona v kabátě, Madona bez kabátu – romány z vysokoškolského prostředí

Jak to bylo dál..., Teta to plete, Teta to zase plete – rozpracování tradičních pohádek

série *Trosečníci* – dobrodružné prózy

Strážce světla – fantasy série

Holky na vodítku – prózy s dívčí hrdinkou, volná triologie: *Jmenuji se Alice, Jmenuji se Ester, Jmenuji se Martina*

- **literární / obecně kulturní kontext**

současná česká literatura pro děti a mládež

Daisy Mrázková (1923–2016)

- spisovatelka, výtvarnice

Haló, Jáčíčku; Auto z pralesa; Slon a mravenec; Písň mravenčí chůvy

Pavel Šrut (1940–2018)

- básník, překladatel, autor knih pro děti a mládež
- pracoval jako rekvizitář na Barrandově, nedokončil studia angličtiny a španělštiny
- redaktor v nakladatelství Naše vojsko, poté spisovatel z povolání
- držitel Státní ceny za literaturu

Šišatý švec a myšut – nonsenová poezie

Lichožrouti – příběhy o pojídačích ponožek

Petr Sís (* 1949)

- mezinárodně uznávaný autor knih pro děti, ilustrátor, grafik
- uznávaný i za hranicemi se stal již v době komunismu
- od r. 1984 žije v New Yorku, má americké občanství

Zed: Jak jsem vyrůstal za železnou oponou, Ptačí sněm, Pilot a Malý princ, Robinson

Další údaje o knize:

- dominantní slohový postup:

vyprávěcí

- vysvětlení názvu díla:

Jmenuji se Ester – Ester vypráví o svém životě

- posouzení aktuálnosti díla:

Kniha je ze současné doby a její téma je velmi aktuální, měla by sloužit jako prevence.

- pravděpodobný adresát:

Mladší čtenáři, teenageři – kniha má značně výchovný podtext

- zařazení knihy do kontextu celého autorova díla:

Kniha je součástí volné trilogie *Holky na vodítku* (*Jmenuji se Alice* – narkomanka, *Jmenuji se Ester* – gamblerka, *Jmenuji se Martina* – anorektička a bulimička)

- tematicky podobné dílo:

Radek John – *Memento*

Christiane F. – *My děti ze stanice Zoo*

- knihy s drogovou tematikou (jde však o jinou formu závislosti)

- porovnání s filmovou verzí nebo dramatizací:

Není.